

РЕШЕНИЕ

№ 3834

гр. София, 09.06.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 3 състав,
в публично заседание на 09.05.2022 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Ива Кечева

при участието на секретаря Мариана Велева и при участието на прокурора Стоян Димитров, като разгледа дело номер **5718** по описа за **2017** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на Глава единадесета АПК - Производства за обезщетения.

Образувано е по искова молба, подадена от И. Н. Н., чрез адв. М., срещу Българска народна банка (БНБ), с която е предявен иск за присъждане на обезщетение за претърпени имуществени вреди в размер на 8627,63 лв., определено в размер на законната лихва за забавено плащане на гарантираното вземане в размер на 196 000 лв. за периода от 30.06.2014 г. до 04.12.2014 г. Претендира се присъждане на сторените по делото разноски.

С уточняваща молба от 18.10.2021 г. е изменен размерът на предявения иск, като се претендира заплащане на обезщетение за имуществени вреди в размер на 5416,29 лв., определено в размер на законната лихва за забавено плащане на гарантираното вземане за периода 30.06.2014 г. - 04.12.2014 г., изчислено върху наличния депозит на ищеца в размер на 123 045,73 лв. към 06.11.2014 г.

Ищецът твърди, че е претърпял вреди, причинени от незаконосъобразно бездействие на БНБ да вземе решение в изпълнение на задължения, произтичащи от директното прилагане на правото на ЕС в областта на изплащането на гарантирани депозити, в очергания срок от чл. 1, § 3, т. i от Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14/ЕО. Посочва, че е налице забава на изплащане на обезщетението по гаранционната схема, което е в пряка причинно-следствена връзка с бездействието на БНБ, изразяващо се в неустановяване неналичността на депозитите в К., в срока

регламентиран с чл. 1, § 3, т. i от Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14/ЕО. Счита, че задължението на ответника, като надзорен орган върху банковата дейност и носещ отговорност за поддържане на стабилността на банковата система, да обяви неналичността на депозитите следва пряко от така възложените й функции и от нормите на Директивата.

С писмено становище от 28.02.2022 г. ищецът, чрез адв. М., моли съда да уважи изцяло исковата му претенция по подробно изложени в становището доводи. Претендира присъждане на разноски по представен списък.

Ответната страна – Българска народна банка, чрез процесуални представители, в представен по делото писмен отговор от 09.09.2021 г., изразява становище за недопустимост на исковата молба, с доводи, че българското и европейското законодателство не оправомощават БНБ да издаде акт, с който да установи, че гарантираните депозити в К. са неналични. Излагат се и подробни доводи за неоснователност на исковата претенция: не са налице всички кумулативно изискуеми елементи на фактическия състав по чл. 1, ал. 1 ЗОДОВ, вкл. съобразно задължителното тълкуване на разпоредби от Директива 94/19ЕО в Решение от 25.03.2021г. на СЕС по дело С-501/18 и в решение от 04.10.2018 г. по дело С-571/16. Не е налице противоправно бездействие на БНБ да изпълни задължение, произтичащо от приложимо с директен ефект право на ЕС. Директива 94/19/ЕО е правилно транспонирана в чл. 23 от ЗГВБ, а в националната правна уредба през процесния период законодателят е предвидил правомощие за БНБ единствено да издаде акт за отнемане на лиценз за извършване на банкова дейност. В административното право няма компетентен орган по подразбиране. Нормата на чл.1, пар.3, б.1 от Директивата предоставя право на преценка на държавите-членки кой е компетентният национален орган да извърши преценка за установяване неналичност на депозитите; с какъв акт и по каква процедура да се извърши това установяване. Ответникът няма парично задължение спрямо ищеца, доколкото задължението за заплащане на гарантирания размер на депозитите е на ФГВБ. Ищецът не обосновава и не сочи доказателства за реално възникнали вреди и затова ползва нормативно установен измерител на стойност. Съобразно чл. 119, ал. 5 ЗКИ по влога му се начислява лихва за целия период, през който К. е поставена под специален надзор. За остатъка от главницата по депозита ищецът има вземане, подлежащо на удовлетворяване в производството по несъстоятелност на К.. В договорите, сключвани между К. и вложителите й има уговорка, че изплащането на суми от ФГВБ следва да започне не по-късно от 20 работни дни от датата на решението на БНБ за отнемане на лиценза за банкова дейност съгласно чл. 23, ал. 5 ЗГВБ. Вредата не е настъпила при или по повод на административна дейност. БНБ няма правомощия да изплаща в полза на вложители суми по гарантирани влогове, не може да бъде задължена и за акцесорното задължение за лихви, тъй като съгласно чл.86, ал.1 ЗЗД задължен за лихва за забава е само длъжникът по главното задължение. БНБ няма и правомощия да разпорежда на ФГВБ кога да започне заплащане на гарантираните депозити. Липсва и противоправно бездействие от БНБ с аргумент, че в решение по дело С-571/16 СЕС е приел, че неправилното въвеждане на чл. 1§ 3, т. i от Директива 94–19ЕО може, при определени обстоятелства, да доведе до ангажиране отговорността на държавата-членка. В същото решение се посочва, че националният съд следва да прецени кой от държавните органи, съобразно компетенциите, дадени им от закона е извършил нарушение и дали същото е достатъчно съществено и следва този орган да репарира

евентуално причинените от нарушението вреди. Тази преценка следва да се извърши при спазване правото на съответната държава членка. Директивата предоставя възможност за преценка на държавите членки относно органа, който следва да констатира неналичност на депозитите, така че да спазят нейните принципи, съобразявайки спецификите на националното законодателство. През процесния период БНБ е била овластена единствено да издава акт за отнемане лиценза на банка на основание чл. 36, ал. 2 ЗКИ, след издаването на който съгласно чл. 23, ал. 1 и ал. 5 от ЗГВБ започва да тече срокът, в който Фондът започва да изплаща гарантираните влогове. БНБ не е притежавала компетентност да установява неналичност на депозитите по смисъла на Директивата по друг начин, освен чрез отнемане на банковия лиценз. Едва с измененията на ЗКИ от м.08.2015 г. е уредено правомощие за установяване на неналичност на депозитите на кредитна институция и е възложено на БНБ. В решение С-571/16 СЕС е посочил, че установяването на неналичност на депозитите трябва да стане с изричен акт на компетентен орган и не може да бъде извеждана от други актове, нито презюмирана въз основа на други обстоятелства. Установяването на неналичност на депозити по смисъла на Директива 94/19ЕО може да се извърши единствено чрез правно действие – вземане на изрично решение, т. е. издаване на индивидуален административен акт. Липсва нарушение при осъществяване на общия и специалния надзор над К.. Не е налице и пряка и непосредствена причинна връзка между бездействието и твърдения вредоносен резултат, тъй като претендираните вреди не са закономерна и необходима последица от поведението на БНБ.

В хода на устните състезания по делото ответникът, чрез юрк. С., моли за отхвърляне на иска. Претендира присъждане на разноски. Подробни аргументи излага в представени по делото писмени бележки.

Прокурорът от Софийска градска прокуратура изразява становище за неоснователност на исковата претенция.

Административен съд София град, I отделение, 3-ти състав, като взе предвид изложените от страните становища и доводите на ищеца и извърши съвкупна преценка на доказателствата, намира за установено следното от фактическа страна:

Установява се, че между И. Н. Н. и Корпоративна търговска банка АД е сключен Рамков договор за платежни услуги за потребители и Анекс към него № 100072/08.03.2013 г. Банката се е задължила да открие сметка на клиента в BGN за съхранение на пари при условията на безсрочен депозит „Плюс“. Депозитаната сума се олихвява по текущ годишен лихвен процент в зависимост от нейния размер /чл. 5 от анекса/.

На 20.06.2014 г. в БНБ е получено писмено уведомление вх. № 4098 от ръководството на [фирма], с което е предоставена информация за изчерпване на ликвидността и преустановяване на разплащанията, както и на всички видове банкови операции и се иска от БНБ да предприеме необходимите мерки, включително поставяне на [фирма] под специален надзор. На същата дата, на основание чл.115, ал.2, т.2 и т.3 от Закона за кредитните институции /ЗКИ/, УС на БНБ е приел Решение № 73, изм. и допълнено с Решение № 74/22.06.2014 г., с което [фирма] е поставено под специален надзор за срок от три месеца. За срок от три месеца е спряно изпълнението на всички задължения на [фирма]; дейността на [фирма] е ограничена, като е забранено извършването на всички дейности съгласно банковата лицензия; отстранени са от длъжност членовете на УС и членовете на НС на

[фирма].

С поставянето под особен надзор на [фирма], БНБ е възложила на квесторите осигуряването на пълен анализ и оценка на активите и пасивите на банковата група от независим външен одитор. Такава проверка за [фирма] е възложена на 25.06.2014 г., като резултатите са оповестени публично на 11.07.2014 г. Проверката е частична и установява, че за определена категория кредитополучатели по кредити в общ размер на 3,5 млрд. лева от общ кредитен портфейл от 5,4 млрд. лева липсва съществена информация за финансовото им състояние и/или целевото усвояване на кредита.

На 30.06.2014 г. УС на БНБ приема решение № 82 да бъдат **намалени** лихвените проценти по депозитите на [фирма] до средния им пазарен размер за банковата система по видове, матуритет и валути съобразно приложение към решението.

На 31.07.2014 г. УС на БНБ приема решение № 94, с което приема доклад за текущото състояние на [фирма], представен от квесторите и на основание чл. 107, ал. 3 от ЗКИ издава задължителни предписания на квесторите между които следните: да създадат специален екип, който в срок до 15.09.2014 г. да организира подготовката на кредитните досиета за целите на одиторската оценка и да подпомага квесторите в управлението на взаимоотношенията с кредитополучателите, включително и за предприемане на необходимите действия спрямо длъжници, които не осигуряват редовно обслужване на своите задължения към банката; да сключат допълнителни договори с одиторски фирми за цялостна оценка на активите на банката, която да бъде осъществена в срок до 20.10.2014 г.

Установява се от приетите доказателства, че на 05.09.2014 г. квесторите представят „Доклад за изпълнение на Решението на УС на БНБ от 31.07.2014 г.“, в който се дава подробен отчет за изпълнение на дадените с решението задължителни предписания.

На 16.09.2014 г. УС на БНБ приема решение № 114 за удължаване срока на специален надзор за [фирма] с още два месеца, съответно до 20 и 22 ноември и указва на квесторите най-късно до 20.10.2014 г. да внесат в БНБ цялостна оценка на активите на банката, извършена от трите одиторски компании и до 31.10.2014 г. да представят в БНБ отчет за капиталовата адекватност на [фирма] на база изготвената пълна оценка на активите и след извършване на съответни счетоводни операции.

С Решение № 133 от 21.10.2014 г. УС на БНБ приема докладите за анализ и оценка на активите на [фирма], извършени от [фирма], [фирма] и [фирма].

С Решение № 138 от 06.11.2014 г., на основание чл. 103, ал. 1, т. 1 от ЗКИ вр. чл. 62, буква „а“ и чл. 63, буква „в“ от Регламент (ЕС) № 575/2013, чл. 103, ал. 2, т. 25, чл. 103, ал. 4 и чл. 151, ал. 1 - 3 от ЗКИ, УС на БНБ отнема лиценза за извършване на банкова дейност на [фирма]. Съгласно същото решение на основание чл. 9, ал. 1 от Закона за банковата несъстоятелност (З.) следва да бъде подадено искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност на [фирма] и да бъде уведомен на основание чл. 9, ал. 6 от З. Фондът за гарантиране на влоговете в банките за подаденото искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност на [фирма], с цел извършване на подготвителни действия за назначаване на синдик. Въз основа на представените на 01.11.2014 г. финансови и надзорни отчети на К. към 30.09.2014 г. УС на БНБ установява отрицателна стойност на собствения капитал на [фирма] в размер на минус 3745313 хил. лева, определен според Регламент (ЕС) № 575/2013 г., както и че банката не отговаря на капиталовите изисквания съгласно Регламент (ЕС) № 575/2013 г.

С Решение № 61 от 18.11.2014 г. УС на ФГВБ определя 04.12.2014 г. за начална дата

на изплащане на гарантираните депозити и за целта определя девет обслужващи банки.

С Решение № 664/22.04.2015 г. на Софийски градски съд по т. д. № 7549/2014 г., е обявена неплатежоспособността на К. с начална дата 06.11.2014г. С решение № 1443/03.07.2015 г. по т. д. № 2216/2015 г., Софийският апелативен съд е отменил Решение № 664/22.04.2015 г. на СГС в частта, относно началната дата на неплатежоспособността, като е определил за начална дата 20.06.2014 г., по съображения, че състоянието на неадекватност на собствения капитал на К. не е настъпило към момента на отразяване на коригираните стойности в изготвените от квесторите отчети към 30.09.2014 г., а е било факт преди този момент. Посочените решения са достъпни на интернет сайта на В.

От удостоверение изх. № 370/18.02.2022 г., издадено от [фирма] – в несъстоятелност, се установява, че на 06.11.2014 г. за И. Н. Н. е изпратена информация до ФГВБ за подлежаща на изплащане сума в размер на 123 045,73 лв., съгласно чл. 4, ал. 1 и ал. 2 от ЗГВБ (отм.), в която сума са включени и начислените лихви към датата на решението на БНБ по чл. 23, ал. 1 ЗГВБ - 06.11.2014 г. Начислените, но неосчетоводени лихви по сметката на Н. са в размер по периоди, както следва: от 20.06.2014 г. до 06.11.2014 г. – 1269,06 лв.; от 30.06.2014 г. до 06.11.2014 г. – 1016,47 лв.; от 25.07.2014 г. до 06.11.2014 г. – 800,90 лв. Посочени са лихвените проценти, начислявани по влога на лицето: в периода от 20.06.2014 г. до 01.07.2014 г. – 8,25 %; в периода от 01.07.2014 г. до 06.11.2014 г. – 2,59 %. Удостоверено е, че цялата налична сума по влога на И. Н. Н. е изпратена за изплащане към ФГВБ, поради което лицето не е включено в списъка по чл. 66, ал. 7, т. 1 от Закона за банковата несъстоятелност на вземанията.

Съгласно удостоверение изх. № 40-0012/22.12.2021 г., издадено от Фонда за гарантиране на влоговете в банките, И. Н. Н. се е разпоредил лично с гаранцията по влоговете си в размер на 123 045,73 лв., на 04.12.2014 г. в обслужваща банка – П. АД. В приетата по делото съдебно-счетоводна експертиза са посочени лихвените проценти, начислявани по влогова на ищеца в К. АД, в периода от 25.06.2014 г. до 06.11.2014 г. Съгласно експертизата, размерът на лихвите, изчислени върху сумата на депозита в лева, е както следва: за периода 25.07.2014 г. – 06.11.2014 г. – в общ размер на 800,90 лв.; за периода 30.06.2014 г. – 06.11.2014 г. – в общ размер на 1016,47 лв.; за периода 25.07.2014 г. – 04.12.2014 г. - в общ размер на 1022,93 лв. Експертизата е определила и размера на законната лихва за забава върху сумата от 110 219,83 лв. по периоди, както следва: за периода 25.07.2014 г. – 06.11.2014 г. – в общ размер на 3224,26 лв.; за периода 30.06.2014 г. – 06.11.2014 г. – в общ размер на 3992,07 лв.; за периода 25.07.2014 г. – 04.12.2014 г. - в общ размер на 4084,23 лв.

Въз основа на така установеното от фактическа страна настоящият съдебен състав направи следните правни изводи:

Искът е за обезщетение на вреди, за които се твърди, че произтичат от нарушение на правото на Европейския съюз. Към датата на предявяването му в българското законодателство липсват специални процесуални норми, регламентиращи реда за реализиране отговорността на държавата за вреди, причинени в резултат на нарушаване на правото на Европейския съюз.

Съгласно чл. 4, § 3 от Договора за Европейския съюз, по силата на принципа на лоялното сътрудничество, Съюзът и държавите членки, при пълно взаимно зачитане, си съдействат при изпълнението на задачите, произтичащи от Договорите.

Държавите-членки вземат всички общи или специални мерки, необходими за гарантиране на изпълнение на задълженията, произтичащи от Договорите или от актовете на институциите на Съюза, съдействат на Съюза при изпълнението на неговите задачи и се въздържат от всякакви мерки, които биха могли да застрашат постигането на целите на Съюза. Цитираната разпоредба на ДЕС не регламентира иска за ангажиране отговорността на държавата за нарушаване на правото на ЕС, но материалноправните му предпоставки са изведени ясно в практиката на СЕС, който приема, че принципът на извъндоговорната отговорност на държавите-членки за нарушение на правото на ЕС е присъщ на системата на Договорите, на които се основава Съюзът.

Правото на ЕС не предвижда процесуалните правила и компетентния национален съд за разглеждане на такива спорове, а предоставя това правомощие на държавите-членки в съответствие с принципа на процесуална автономия, ограничени от принципите на равностойност и ефективност. Правото на достъп до съд и на ефективна съдебна защита са закрепени в чл. 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, приложим по отношение на споровете, свързани с правния порядък на Съюза. Макар определянето на компетентните юрисдикции и на процесуалния ред за предявяване на иск за отговорност на държавата на основание правото на Съюза да попада в обхвата на процесуалната автономия на държавите членки, те са длъжни да отстранят по реда на националното право последиците от причинените от държавата вреди, при това при спазване на принципите на ефективност, налагащ националните процесуални правила да гарантират ефективна защита на предоставените от общностното право права и на равностойност, изискващ националното право да предостави на всеки основан на общностна разпоредба иск процесуално третиране, което да е поне толкова благоприятно, колкото е благоприятно третирането, предвидено за сходни искове, основани на вътрешното право.

Правото на Съюза предвижда също, че задължението за поправянето на вредите съществува във всички хипотези на нарушаването му от държава-членка, при това независимо кой е публичният орган, извършил нарушението, и кой е публичният орган, който съгласно правото на съответната държава по принцип носи отговорност за поправянето на вредите. Изискванията за прилагане на отговорността на държавата за вреди, причинени на частноправни субекти вследствие нарушение на правото на ЕС, принципно не трябва да се различават от тези, които уреждат отговорността на Съюза, при сравними обстоятелства.

На следващо място, съгласно решение от 4 октомври 2018 г., К., по дело С-571/16, националният съд е този, който следва да определи пред кой съд и по кой ред трябва да се разгледа предявеният иск. Основният въпрос, на който е длъжим отговор в тази връзка, е дали задължението на БНБ по чл.1 пар.3, буква i) от Директивата е административно и в тази връзка действа ли БНБ като административен орган по смисъла на § 1, т.1 ДР на АПК.

Българска народна банка функционално и организационно не принадлежи към системата на администрацията. Тя се отчита пред Народното събрание, което, наред с Президента, избира ръководните ѝ органи. Независимостта на БНБ е изрично прогласена в чл. 44 от ЗБНБ, съгласно който, в редакцията към

момента на настъпване на твърдените вреди, при упражняване на правомощията и изпълнение на задълженията си по този закон Българската народна банка, управителят и членовете на управителния съвет са независими и нямат право да искат или да приемат указания на Министерския съвет и на други органи и институции. Министерският съвет и другите органи и институции нямат право да дават указания на Българската народна банка, на управителя или членовете на управителния съвет. На БНБ са възложени публичноправни функции, главната сред които е да поддържа ценовата стабилност, чрез осигуряване стабилността на националната парична единица и провеждане на парична политика в съответствие с изискванията на закона. На БНБ е възложен и надзорът на кредитните институции, съгласно чл. 1, ал.2 от Закона за кредитните институции /ЗКИ/, за изпълнение на което правомощие тя може да издава индивидуални административни актове, които подлежат на съдебен контрол - чл.151, ал.3 ЗКИ.

Следователно, принципната независимост на БНБ и разграничаването ѝ от системата на администрацията не изключват обстоятелството, че в нейна тежест са възложени конкретни административни правомощия, именно по ЗКИ, във връзка с които БНБ извършва административна дейност. Това означава, че в определени хипотези БНБ действа като носител на административни правомощия, регламентирани със закон, и в това си качество, и в тези случаи представлява административен орган по смисъла на §1, т.1 ДР на АПК. Доводът се подкрепя и от изрично определената подсъдност на оспорванията срещу актове на органи на БНБ, съгласно чл. 132, ал.2, т.3 АПК.

Правомощието по чл.1 §3 i) от Директивата е възложено на „съответния компетентен орган“ на държавата-членка, който е именно БНБ. Тя е натоварена с изключителна компетентност да регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната, с оглед поддържане стабилността на банковата система и защитата интересите на вложителите – чл.2, ал.6 ЗБНБ. БНБ е компетентният орган за упражняване на надзор върху банките по смисъла на чл.4, § 1, т.40 от Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 25.06.2013г., а възложеното ѝ в чл.13 и чл.36 ЗКИ правомощие да издава и отнема лицензи на банки е естествено продължение на надзорната дейност върху тях. При тази своя дейност БНБ осъществява властнически правомощия, като разполага с решаващи, регулиращи и санкциониращи функции спрямо банките. В тази връзка следва да се посочи, че генералният адвокат в точка 107 от заключението си по дело С 571/16, по което е постановено решението от 4 октомври 2018 г., посочва, че БНБ е органът, компетентен да установява неналичността на депозитите в съответствие с член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19.

Освен това, предвид обективния характер на извъндоговорната отговорност на държавата за вреди от нарушения на правото на ЕС, редът за ангажиране на деликтната отговорност по реда на чл.45-49 от ЗЗД е неприложим. В решението по дело С-571/16 СЕС изрично сочи, че разпоредбата на чл.4, пар. 3 ДЕС, както и принципите на равностойност и ефективност, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, съгласно която правото на частноправните субекти на обезщетение за вреди от нарушаване

на правото на ЕС зависи от спазването на допълнително условие, а именно вредата да е причинена умишлено от съответния държавен орган.

В контекста на посочените стандарти, на чл. 4, пар. 3 от ДЕС и на принципите на равностойност и ефективност, както и на тълкуването, дадено с решението по дело C-571/16, следва да се приеме, че искът, с който е сезиран АССГ, макар и предявен преди измененията на ЗОДОВ и АПК (ДВ бр. 94 от 2019г.), следва да бъде разгледан по реда на чл. 203-207 АПК, в съответната им редакция, срещу надлежния ответник Българска народна банка, във връзка с възложените му административни правомощия по надзор върху кредитните институции.

От първо и второ съображение на Директива 94/19/ЕО следва, че с въвеждането на схеми за гарантиране на банковите депозити във всички държави -членки и с хармонизирането на приложимите гаранции за минимална сума, Директивата има за цел хармоничното развитие на дейностите на кредитните институции в целия Съюз чрез премахването на всички ограничения върху правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги, като същевременно се повишава стабилността на банковата система и защитата на вложителите. За тази цел, чл. 3 от Директива 94/19/ЕО предвижда, че всяка държава-членка осигурява в рамките на нейната територия да бъдат въведени една или повече схеми за гарантиране на депозити. Съгласно чл. 7, § 1 и 1а от същата директива, държавите членки осигуряват гарантирания размер на съвкупните депозити на всеки вложител да бъде установен на 100 000 Е., в случай че депозитите са неналични.

Според чл.1, § 3 от Директивата, неналичен е депозит, който е дължим и платим, но не е бил платен от кредитна институция, съгласно правните и договорни условия, приложими към него, когато: i) съответните компетентни органи са установили, че по тяхно виждане съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. Както е посочил СЕС в т. 49-51 от решението по дело C-571/16, от текста на чл.1, §3 i) от Директива 94/19 изрично следва, че необходимо и достатъчно условие, за да се установи неналичността на депозит, който е дължим и платим, е по виждане на компетентния орган дадена кредитна институция да изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и да не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. Освен това чл. 1, §3 i) уточнява, че посочените компетентни органи трябва да установят това „колкото е възможно по-скоро“ и „не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за пръв път, че съответната кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми“. От тези разпоредби следва, че установяването на неналичността на депозитите не може да зависи от неплатежоспособността на кредитната институция или от отнемането на нейния лиценз. От обяснителния меморандум към предложението на Комисията за директивата е видно, че определението за неналичен депозит не е обвързано с рисковете на производствата по оздравяване и ликвидация.

Освен това от съображение 12 от Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година за изменение на Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока за изплащане следва, че съществува възможност възстановяването на депозити чрез схемата за гарантиране да се извършва успоредно с мерки за реструктуриране.

Както е посочил СЕС в т.60 от решението по дело С-571/16, срокът, в който трябва да се установи, че депозитите са неналични, е императивен и не може да бъде дерогиран. От друга страна, съгласно т.66 от същото решение, удължаването на срока за изплащане на депозитите е възможно единствено при изключителни обстоятелства и не може да надвишава 10 работни дни. В т.69 от решението по дело С-571/16 СЕС е прието, че чл.1, §3 и чл.10, §11 от Директива 94/19 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат, от една страна национално законодателство, съгласно което установяването на неналичността на депозитите зависи от неплатежоспособността на кредитната институция и от отнемането на нейния банков лиценз, и от друга страна, отклоняване от предвидените от тези разпоредби срокове за установяване на неналичността и за изплащане на депозитите по съображение, че е необходимо кредитната институция да бъде поставена под специален надзор. Това тълкуване е потвърдено и с т. 73 от решение от 25.03.2021 г. по дело 501/2018. СЕС последователно постановява, че чл. 1, §3 i) от Директива 94/19 трябва да се тълкува в смисъл, че неналичността на депозитите по смисъла на тази разпоредба трябва да се установи с изричен акт на компетентния национален орган, като предварителното предявяване от титуляра на банков депозит до съответната кредитна институция на искане за плащане, което не е изпълнено, не може да бъде условие за установяване на неналичността на този депозит по смисъла на тази разпоредба.

От изложеното следва, че за да се задейства схемата за гарантиране на депозитите, Директива 94/19/ЕО предвижда процедура само от три стъпки: 1/ компетентният орган се уверява, че депозит, който е дължим и платим, не е бил изплатен от кредитна институция; 2/ в рамките на пет работни дни след това заключение, компетентният орган трябва да определи дали съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозити, които са дължими и платими и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи; 3/ схемата за гарантиране на депозити трябва да е в състояние да изплати надлежно доказаните вземания на вложителите в рамките на 20 работни дни, след като компетентният орган е взел своето решение.

Задължението на БНБ като надзорен орган върху банковата дейност и носещ отговорността за поддържане на стабилността на банковата система, да обяви неналичността на депозитите по смисъла на Директивата, следва пряко от така възложените ѝ функции и от нормите на самата Директива. БНБ не може да бъде оправдана за това, че не е приложила норма на правото на ЕС с директен ефект, само защото Директивата не е била правилно транспонирана и съответно БНБ не е била изрично определена от българския законодател за „съответния компетентен орган“.

В разглеждания случай, постановявайки Решение № 73/20.06.2014г. за поставяне на К. под специален надзор, БНБ е разполагала с необходимите факти, за да може да мотивира извод за неналичност на депозитите по смисъла на чл.1, § 3 i) от Директива 94/19/ЕО, като преустановяването на достъпа до депозитите е по причини, пряко свързани с финансовото положение на К.. Не е спорно, че към 20.06.2014г. К. не само не е изпълнила вече подадени заявки за плащане, но и всички вложители са били лишени от възможността изобщо да правят заявки за изплащане на депозитите си и не са имали достъп до тях почти шест месеца. От решението за поставяне на К. под специален надзор, което се основава на чл.115, ал. 1 и чл. 115, ал.2, точки 2 и 3 от ЗКИ, е видно, че „ликвидните активи на банката по преценка на БНБ няма да бъдат достатъчни, за да може банката да изпълнява задълженията си в деня на тяхната изискуемост, или банката не е изпълнила в срок едно или повече изискуеми задължения към своите кредитори“. К. е поставена под специален надзор с пълно преустановяване на плащанията, въпреки че националното право позволява мерки с по-ниска степен на намеса – избор между пълно и частично преустановяване на плащанията и ограничаване на дейностите – вж.чл.116, ал.2, т.2 и т.3 от ЗКИ. Според решението на УС на БНБ от 20.06.2014г., към 11,58 часа на 20.06.2014г. по сметката на К. в платежната система за брутен сетълмент в реално време R. разполагаемата наличност е в размер на 237773 лв., при наредени чакащи плащания за над 38 млн.лв. При това положение първото условие - кредитната институция да изглежда неспособна за момента да изплати депозита, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, се явява спазено, тъй като от посочения момент К. не е била в състояние да приема заявки и да изплаща дължимите и платими депозити.

Освен това не е съществувала близка перспектива кредитната институция да е в състояние да изплати депозитите. Както е посочено в решението на УС на БНБ, с писмо № 4098/20.06.2014г., изпълнителните директори са уведомили БНБ, че като имат предвид наличните средства на банката по сметки и в брой, те няма да бъдат достатъчни за изпълнение на задълженията на банката в най-близко време. В резултат, още на същата дата, УС на БНБ е приел решението за поставяне на К. под специален надзор, спрени са всички плащания и всички банкови сделки на институцията. Така самата БНБ е постановила забрана К. да изплаща депозити по причини, които са пряко свързани с проблеми с ликвидността на К.. Както е видно от мотивите на УС на БНБ в решението от 20.06.2014г., поставянето на К. под специален надзор е продиктувано от наличието на опасност от неплатежоспособност поради засиленото теглене на средства и липсата на достатъчно ликвидни активи към 20.06.2014г., като определеният тримесечен срок на надзора недвусмислено показва липсата на „близка перспектива“ за изплащане на депозитите от кредитната институция.

От изложеното следва, че с решението си от 20.06.2014г. БНБ е извършила обективната констатация, че по нейно виждане К. изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозити и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. От това следва, че макар да не е извършена

изрична констатация в този смисъл, депозитите в К. стават неналични по смисъла на чл.1, §3 i) от Директива 94/19, поради което в срок от 5 работни дни е следвало да се постанови изричен акт в този смисъл – задължение, което произтича от директно приложимото право на ЕС.

Съгласно т.117 от Решението по дело С-571/16, разпоредбата на чл. 1, §3 i) от Директива 94/19 има директен ефект и представлява правна норма, целяща да се предоставят на частноправните субекти права, които да позволят на вложителите да предявят иски за обезщетяване за вредите от късното изплащане на депозитите. Идентично е постановеното и с т. 63 и т. 86 от решението по дело 501/18, като СЕС отново подчертава, че тази разпоредба предвижда безусловно и достатъчно точно задължение, поради което предоставя права на частноправните субекти, и следователно съдържа норма с директен ефект. Следователно, чл.1, § 3 i) от Директива 94/19, като пряк източник на права и задължения, овластява и задължава БНБ да установи неналичността на депозитите с изричен акт, различен от акта, с който се отнема лиценза поради неплатежоспособност. Като не е взела това решение в императивния 5 дневен срок, БНБ е нарушила правото на Съюза. Това нарушение е достатъчно съществено, за да ангажира отговорността на държавата. Така според т. 115 от решението по С-571/16 и т. 97 от решението по С-501/18, при наличие на определени обстоятелства, които трябва да бъдат преценени от националния съд, фактът, че неналичността на депозитите не е установена в петдневния срок, предвиден в член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, въпреки че са били изпълнени ясно посочените в тази разпоредба условия, може, при обстоятелствата в главното производство, да представлява достатъчно съществено нарушение по смисъла на правото на Съюза.

Както е посочено и в т.105 от решението на СЕС по С-571/16, достатъчно съществено нарушение по смисъла на правото на ЕС предполага явно и значително неспазване от държавата членка на границите на нейното право на преценка. Факторите, които трябва да се вземат под внимание в това отношение, са степента на яснота и прецизност на нарушената правна норма, обхватът на свободата на преценка, която нарушената норма предоставя на националните органи, извинимият или неизвиним характер на евентуална грешка при прилагане на правото, умишленият или неумишлен характер на допуснатото нарушение или причиненото увреждане, или още обстоятелството, че с поведението си институция на Европейския съюз може да е допринесла за неприемането, приемането или запазването в разрез с правото на Съюза на определени национални мерки или практики (в този смисъл решение на СЕС от 5 март 1996г., делата С- 46/93 и С- 48/93).

Чл.1, §3 i) от Директива 94/19 ясно посочва при какви условия и в какъв срок се установява неналичността на депозитите. Ако тези условия са изпълнени, компетентният орган е длъжен в императивния петдневен срок да установи, че депозитите са неналични – т.108 от решението по С-571/16. В случая, въпреки че БНБ е преценила, че К. е застрашена от неплатежоспособност и че със собственото си решение за поставяне на банката под надзор е възпрепятствала изплащането на депозитите за по-дълъг период, не е

направила установяването в срок, което е попречило да започне компенсирането на засегнатите вложители съгласно чл.7, §1 и чл.10, §1 от Директивата.

Умишленото /груба небрежност/ или по непредпазливост /неполагане на дължимата грижа/ неизпълнение на задълженията на държавата, произтичащи от правото на ЕС, е елемент, който следва да се вземе под внимание при преценката за достатъчно съществения характер на нарушението. Липсата на умисъл обаче не води автоматично до отсъствие на достатъчно съществено нарушение. Освен това, отговорността на държавата чрез нейните органи е принципно обективна. Само физическо лице може да формира субективно отношение към нарушението и в този смисъл да формира вина, а и в сферата на деликтното право умисълът се счита за груба небрежност. Изискването при всички случаи да е проявена груба небрежност, когато се ангажира отговорността на държавата за вреди от нарушаване правото на ЕС, надхвърля изискването за достатъчно съществен характер на нарушението. В този смисъл, неоснователно БНБ се позовава на разпоредбата на чл.79, ал.8 от ЗКИ, според която отговорността на надзорния орган може да бъде ангажирана само ако вредите са причинени умишлено.

В допълнение на гореизложеното следва да се посочи, че съгласно т. 5 от диспозитива на решението по дело 501/2018, правото на Съюза, и по-специално принципът на отговорност на държавите членки за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушаването на правото на Съюза, както и принципите на равностойност и на ефективност, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която обвързва правото на частноправните субекти да получат обезщетение за вредите от нарушаването на правото на Съюза с условието вредата да е причинена умишлено от съответния национален орган.

Както се сочи и в решението по дело С-571/16, неоснователно БНБ се позовава и на решение от 12 октомври 2004, Р. и др., дело С-222/02, тъй като спорът по главното дело в посочения случай касае отговорност на държавата поради непредприемането на надзорни мерки, предвидени в чл.3 от Директива 94/19, докато в настоящото производство ищеца ангажира отговорността на надзорния орган не за загубата на депозита си, а за неспазването на предвидените в Директива 94/19 условия и ред за компенсиране.

Не се споделя от съда становището на ответника, че искът е неоснователен предвид задължителното тълкуване, дадено с т. 1 от диспозитива на решение от 25.03.2021 г. по С-501/18, а именно: „Член 7, параграф 6 от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 година относно схемите за гарантиране на депозити, изменена с Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година, трябва да се тълкува в смисъл, че предвиденото в него право на вложителя да получи компенсация обхваща единствено изплащането от схемата за гарантиране на депозитите на неналичните депозити на този вложител до размера, определен в член 7, параграф 1а от тази директива, изменена с Директива 2009/14, след като компетентният национален орган установи неналичността на държаните от съответната кредитна институция депозити в

съответствие с член 1, точка 3, подточка i) от посочената директива, изменена с Директива 2009/14, поради което член 7, параграф 6 от същата директива, изменена с Директива 2009/14, не дава основание да се счита, че посоченият вложител има право на обезщетение за вредата, причинена поради забавеното изплащане на гарантирания размер на всички негови депозити или поради недостатъчния надзор от страна на националните компетентни органи над кредитната институция, чиито депозити са станали неналични.“. Така постановеното от СЕС не обуславя извод за липса на правна възможност за вложителите в К. АД да претендират обезщетение за вреди, причинени, поради забавено изплащане на гарантирания размер от депозитите им. Тълкуването по т. 1 от диспозитива на решението, видно и от т. 49, е в отговор на следния въпрос на запитващата юрисдикция: как трябва да се тълкува член 7, параграф 6 от Директива 94/19: в смисъл, че предвиденото в него право на вложителя да получи компенсация обхваща единствено изплащането от схемата за гарантиране на депозитите на неналичните депозити на този вложител до определения в член 7, параграф 1а от тази директива размер, или в смисъл, че дава на посочения вложител и основание да търси обезщетение за вредата, причинена поради забавеното изплащане на гарантирания размер на всички негови депозити или поради недостатъчния надзор от страна на националните компетентни органи над кредитната институция, чиито депозити са станали неналични. Според т. 57 от същото решение, съгласно член 7, параграф 1а от Директива 94/19 схемите за гарантиране на депозити трябва да осигуряват минимално равнище на покритие от 100 000 Е. за всеки вложител, освен ако съответните депозити са изключени по силата на член 2 от тази директива от гаранционния режим, или в съответствие с член 7, параграф 2 от същата са изключени или гарантирани в по-нисък размер в съответната държава членка. Съобразно т. 58 от решението, целите, преследвани с Директива 94/19, и от контекста, в който се вписва член 7, параграф 6 от нея, следва, че предвиденото в тази разпоредба „право на компенсация“, чиито размер е определен в член 7, параграф 1а, а условията на изплащане — уточнени в член 10, параграф 1 от тази директива, се отнася единствено до изплащането, от схемата за гарантиране на депозитите, на надлежно проверените вземания на вложителите, когато компетентните органи са установили в съответствие с член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 неналичността на депозитите, държани от съответната кредитна институция. Следователно, СЕС тълкува по категоричен начин приложението на член 7, параграф 6 от Директива 94/19, но не отрича правото на вложителите на обезщетение за реално настъпили вреди в резултат на забавено изплащане на гарантирания размер на депозитите. Напротив, съгласно т. 97 от същото решение, при всички положения фактът, че не е установена неналичността на депозитите по смисъла на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, може да представлява достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза и да позволи ангажирането на отговорността на държава членка за нарушение на правото на Съюза, като Съдът се позовава на решението по дело С 571/16, т. 115. В случая от ищеца се твърди именно нарушение на норма с директен ефект от Директива 94/19, в резултат на което претендира за ангажиране отговорността на държавата за

съществено нарушение на правото на Съюза, като не е налице твърдение, че основанието за заплащане на вреди се съдържа в разпоредби от същата директива. Липсата на предвидено в Директива 94/19 основание за заплащане на вреди, различни от правото на компенсация по чл. 7, пар. 6 от директивата, не обуславя извод, че не е налице основание и правна възможност за ангажиране на отговорността на държава-членка за нарушение на норми с директен ефект от същата директива. В решение по дело C-571/16 /т.117/ и в решение по дело 501/18 /т. 63/ СЕС последователно постановява, че чл. 1, т. 3, подт. i) от Директива 94/19 е норма с директен ефект и нарушението ѝ може да обоснове ангажиране на отговорността на държавата за вреди от неизпълнението ѝ. Така и според т. 86 от решение по дело 501/18, член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 — освен че има директен ефект и представлява правна норма, целяща да се предоставят права, които да позволят на вложителите да предявяват обезщетителни иски за вредите от забавеното изплащане на техните депозити в нарушение на тази разпоредба — налага на компетентния орган по смисъла на член 4, точка 2, подточка iii) от Регламент № 1093/2010 безусловно и достатъчно точно задължение. Противното становище противоречи на чл. 4, §3 ДЕС, както и на принципа на отговорност на държавата за вреди, причинени на частноправните субекти от нарушения на правото на Съюза, които се считат за извършени от държавата, присъщ на системата на Договорите, на които се основава Съюзът, съгласно практиката на СЕС, в т.ч. и съгласно т. 113 от решението по дело 501/18.

Неоснователни са доводите на ответника за липса на претърпени вреди, поради това, че на ищеца е начислявана договорна лихва от К.. Макар размерът на претендираното от нея обезщетение за имуществени вреди да е определен чрез стойността на законната лихва за периода на забава, то не е лихва. Своевременно изпълнение на задължението по чл.1, §3 i) от Директива 94/19 би защитило в максимална степен, освен правата на вложителите, и обществения интерес, доколкото цел на директивата е не само защита на вложителите, а и стабилност на банковата система, която може да се постигне само ако държавите членки спазват предоставените на вложителите гаранции, въз основа на които да считат депозитите си за защитени. Както следва и от съображения 8 и 9 от Директивата, за вложителите е от съществено значение да имат постоянен достъп до техните спестявания, поради което неосигуряването на достъп до депозитите за срок по-дълъг от установения в директивата води до нарушаване правата на ищеца. При липса на разпоредби в правото на ЕС по отношение на размера на дължимото обезщетение, се прилагат принципите на процесуалната автономия, равностойността и ефективността. Според българския закон, при паричните притежания обективният измерител на стойността на нарушеното право е законната лихва по чл.86 от ЗЗД.

Относно началната дата на периода следва да се посочи, че срокът от 5 работни дни по чл.1, т.3, подт. i) от Директива 94/19, в който БНБ е била длъжна да издаде изричен акт за установяване неналичността на депозитите, изчислен от 20.06.2014г. (датата на поставянето на К. под надзор) изтича на 27.06.2014г. След този момент действително БНБ е в нарушение на правото на ЕС, но ищецът неправилно твърди, че още на 30.06.2014 г. е следвало да

има достъп до депозита си. Постановяването на акт, с който се установява неналичността на депозитите, не е достатъчно условие за започване на тяхното изплащане. С акта, с който се установява неналичността на депозитите, се стартира схемата за изплащане на гарантираните депозити и считано от датата на постановяване на този акт, започва да тече срокът за изплащане. По аргумент от чл.23, ал.5 ЗГВБ, в случай че БНБ беше взела решението по чл.1, §3 i) в петдневния срок – т.е. най-късно на 27.06.2014г., то срокът от 20 работни дни за изплащане на депозитите изтича на 25.07.2014 г. От следващия ден - 26.07.2014г., ищецът започва да търпи реални вреди, поради неизплащане гарантирания размер на депозита. Решението за обявяване неналичността на депозитите е взето на 06.11.2014г., когато е отнет лицензът на К. и е стартирана процедурата по компенсирание по чл.10 от Директива 94/19. От тази дата включително БНБ вече не осъществява незаконосъобразно бездействие, поради което за периода от 06.11.2014г. до датата на изплащане на депозита липсва основание за обезщетение. Поради това периодът, за който се дължи обезщетение е 26.07.2014г. – 05.11.2014г. Обстоятелството, че ЗГВБ /отм./ обвързва началото на срока от 20 работни дни за изплащане на гарантираните депозити с решението за отнемане на лиценза на кредитната институция е ирелевантно, тъй като, както е приел СЕС в т.1 от диспозитива на решението по дело C-571/16, разпоредбите на чл.1, §3 и чл.10, § 1 от Директива 94/19/ЕО не допускат национално законодателство, което се отклонява от сроковете за установяване неналичността и за изплащане на депозитите.

За извършеното нарушение на правото на ЕС БНБ дължи обезщетение само за периода на забава – от момента, в който реално ищецът е трябвало да има достъп до депозита си до момента, в който нарушението е преустановено, а именно за периода от 26.07.2014 г. до 05.11.2014 г. вкл., за който е налице и причинно-следствена връзка между извършеното от БНБ нарушение и претърпените вреди. Както бе посочено по-горе в решението, по арг. чл. 23, ал. 5 ЗГВБ, в случай че БНБ бе взела решението по чл. 1, пар. 3, подт. i) в петдневния срок – т. е. най-късно на 27.06.2014 г., то срокът от 20 работни дни за изплащане на депозитите започва да тече считано от 30.06.2014 г. и изтича на 25.07.2014 г. Тъй като решението за обявяване неналичността на депозитите е взето на 06.11.2014 г. – когато е отнет лицензът на К., и съобразно действащото към момента законодателство е обявена неналичността на депозитите, от тази дата БНБ вече не е в забава.

Настоящият съдебен състав приема, че реално претърпяната от ищеца вреда е разликата между законната лихва за периода 26.07.2014 г. – 05.11.2014 г. и изплатената за същия период договорна лихва по депозита на ищеца. Размерът на законната лихва върху сумата от гарантирания размер на влога от 123 045,73 лв., за периода 26.07.2014 г. - 05.11.2014 г. вкл. е 3530,90 лв. Видно от удостоверение 18.02.2022 г. от К. АД начислената договорна лихва за посочения период възлиза в размер на 800,90 лв. Реално претърпяната от ищеца вреда по чл. 4 ЗОДОВ възлиза на сумата от 2 730 лв. (3530,90 лв. - 800,90 лв.). Над този размер искът е неоснователен и следва да бъде отхвърлен.

В съответствие с нормата на чл. 81 ГПК съдът следва да се произнесе по

претенциите на страните за присъждане на разноски:

Ищецът е направил разноски в общ размер на 772 лв., от които държавна такса 10 лв. и платено адвокатско възнаграждение в размер на 762 лв. На основание чл. 10, ал. 3 ЗОДОВ (в приложимата към датата на предявяване на иска редакция) в полза на ищеца следва да се присъдят разноските по производството в общ размер от 10 лв. и адвокатско възнаграждение в размер на 384 лв., съразмерно с уважената част от иска.

Неоснователно е искането на ответника за присъждане на сторените по делото разноски. Това е така, тъй като съгласно чл.10, ал. 2 ЗОДОВ разноските се заплащат от ищеца, ако искът бъде отхвърлен изцяло. Нормата на чл.10, ал. 4 ЗОДОВ (Нова – ДВ, бр. 94 от 2019 г.) е неприложима в настоящето производство съгласно § 6, ал.1 от ПЗР на ЗИД на ЗОДОВ (ДВ, бр. 94 от 2019 г.), който предвижда приложение на закона за иски молби, подадени след влизането му в сила. Разгледаният в настоящото производство иск е предявен на 31.05.2017 г.

Воден от горното, Административен съд София град, 3-ти състав

РЕШИ:

ОСЪЖДА Българска народна банка да заплати на И. Н. Н., ЕГН [ЕГН], обезщетение за имуществени вреди в размер на 2 730 (две хиляди седемстотин и тридесет) лева, претърпени в периода от 26.07.2014 г. до 05.11.2014 г., в резултат на извършено от БНБ нарушение на правото на Европейския съюз, изразяващо се в невземане на решение за обявяване неналичност на депозитите в [фирма], в императивния срок от пет работни дни, съгласно приложимата с директен ефект разпоредба на чл. 1, пар. 3, буква i) от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 г. относно схемите за гарантиране на депозити, както и сума в размер на 394 (триста деветдесет и четири) лева, представляващи разноски по делото.

ОТХВЪРЛЯ иска, предявен от И. Н. Н., в останалата му част, за разликата над 2 730 лв. до претендирания размер от 5 614,29 лв. и извън периода 26.07.2014г.– 05.11.2014г.

Решението може да бъде обжалвано с касационна жалба пред Върховния административен съд, в 14-дневен срок от съобщението до страните и получаването на препис от съдебния акт.

СЪДИЯ: